

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáca-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 23.

Az egyetem bajai.

Évről-évre panaszok hallatszanak a budapesti egyetem megnyitó ünnepélyein. Hivatalosan jelentik ki a panaszokat és hivatalosan sürgetik az orvoslást. Annak dacára az állapotok maradnak a régiben s minden szeptemberben ismételheti az új rektor az előbbinek a panaszait.

Az idén szépen megosztottak a rektorok a panaszanyagot. A lelépő rektor a hallgatóság körül felmerülő, az új rektor pedig a tanári karra vonatkozó jogos kívánalmakat csoportosította. Csinos kis bokréta telt ki mind a kettőből — ha ez a két bokréta a legfőbb magyar tudomány, akkor ugyan nincs sok okunk felsőbb oktatásunkkal mit dicsekedni.

A hallgatók nemcsak nem tanulnak, hanem nem is hallgatnak, a tanárok pedig csak kivételképp, mellékfoglalkozás gyanánt tanítanak. Ebbe lehet összefoglalni a helyzetet. Így lesz a hallgatóság egy vasuti megállóhely zagyva közönsége, a hol a felszállók a leszállókkal összeütköznek és egymást zavarják, a tanári cím pedig a magántanároknál reklámeszközzé s a rendes tanároknál egyéb földi jó megszerzésére vezérlő kalauzzá

válk. Kárát látja ennek a jövődő nemzedék tudományos kiművelésének alaposága is, de kárát látja első sorban maga a magyar tudományosság.

Ezek az állapotok nem lehet másképp segíteni, mint a vidéki egyetemek sürgős felállításával. Elég volt a panaszból, következzenek a tettek is.

Az egyetemi ifjuság óriási száma onnan van, hogy a tanárok nem ellenőrzik az előadások látogatását s így egész könnyen lehet valaki Kajászószentpéteren is budapesti jogász. Csak vizsgáznia menjen fel. Ha pedig kötelezővé tennék az előadások látogatását, legtöbb hallgató kint szorongana a folyosón. A nagy létszám nem fér el és nincs harmadik, negyedik, ötödik egyetem, a hová el lehetne őket helyezni. Tünni kell a mai állapotokat.

A magántanárok helyzetén is csak új egyetemek segíthetnek. A tudományosan képzett és egyetemi katedrára kvalifikált újabb nemzedékek nem kapnak megfelelő elhelyezést s évtizedekre terjedő várakozásuk alatt kénytelenek a tudományos működést csak mellékfoglalkozásnak tekinteni. Hogy ez hova vezet, azt mutatja nem egy közeli eset: érdemes tudósok közül egy-egy ügyes, sokaktól előretolt stréber tolakodik előre s foglalja el a tudomány számára szánt helyet.

Komoly a veszedelem, komoly segítség kell. Tettek, nem szavak. A tettek pedig itt új egyetemeket jelentenek.

Kazinczy Ferencről.

Az 1849-iki vérlázító kegyetlenkedések után a magyar nemzet fásultságba merült; a nemzet hősei vérpadon végezték pályájukat, vagy börtönben sinlődtek, némelyeket — igen sokan voltak! — besorozott az abszolutizmus a hadseregbe, hogy így távolartsa az erőseket a nemzetétől.

1859-ik évben Budapest felől új, felébresztő szellő szállt meg.

A magyar irodalom kiváló alakjai, azután a Nemzeti színház tagjai egyszerre átalakultak társadalmi forradalmárokká.

Lendvay Márton a nemzeti színpadon kívül magyar ruhában jelent meg és a nemzet ifjusága egyszerre követte példáját.

A magyar irodalom tehetségesebb tagjai egyszerre a magyar irodalom kutatásához fogtak és úgy találták, hogy Kazinczy Ferenc születésének századik évfordulóját megünnepelhetik 1859-iki év október hó 27-ik napján.

No ebbe az abszolutizmus nem köthetett bele.

Egyszerre magyar ruhába öltöztünk széles ez országban, a színpadokon néhai Kazinczy Ferenc, a hatalmas nyelvnyitó ünneplése került a világot jelentő deszkákra, ünneplésünk, banketteztünk minden felé és az abszolutizmus tehetetlenül nézte a magyar nemzet megújulását.

Hogyha az ember Széphalomról, ahol el-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az életmentés.

Írta Léon Frapié, franciából fordította Merczeg Dezső.

Körülbelül huszan lehetnek a szalonban és a jelenlévők arcáról gunyos mosoly tükröződött vissza: madame du Terrier incselkedett férjével.

A férj egy fürge falusi jegyzőhöz hasonlított, kicsiny, sovány és borotvált képű volt. Az asszony magas termetű, királynői megjelenés volt. És jókedvűen újból konstatálták, hogy ezek az ötven esztendő házasfelek közötti teljes béke a férfi engedelmességén, türelmességén nyugodott.

Az ebédlő-terem magas, kettős szárnyú ajtaján keresztül egy pillanatra látható lett egy asszony alakja követve egy kis leánykától.

— Ime, nézzék csak, itt vannak! — szolt élénken du Terrier asszony — kérjék hát önök is, mint én.

Es valamennyien csatlakoztak a ház urnének kéréséhez.

— Nagyon kérjük önt, du Terrier ur, mentséje el nekünk azt az életmentést.

— Tudjuk jól, hogy ön nem kérkedik, —

szolt közbe valaki — de mikor az élő tanúk itt vannak előttünk!

Du Terrier dacára zavarának, a kérésnek engedni volt kénytelen.

— Hiszen csak azt szégyenlem, hogy ha már jöttevőnek tartanak, azt inkább unalmamban tettem . . . Mert, higgyék el, távolból sem vagyok mindig jótékony . . .

— Ez általános szokás, — kiáltott közbe egy öreg tudós — a boldogság önzővé tesz bennünket; csak szerencsétlenségünkben tudunk igaz jósággal telebarátainkra gondolni . . .

— Önök tudják, ugy-e, hogy férjem nem mondja az igazat? — jelentette ki halkán madame du Terrier — mint legalább is husz jótékonyági egyetem tagja.

— Tehát — kezdte elbeszélését du Terrier — a feleségem olaszországi utazása alatt történt egy reggel buskomoran boldogtalannak éreztem magamat, sétálni mentem, a magány bántó, fájó hatással volt reám . . . (zamos idővözetet integetnek a feleség felé, kinek távolléte okozta a boldogtalanságot) és éppen ezért jótékonyági gondolataim önkénytelenül előtérbe kerültek. Igazán mondom, nincsen semmi érdemem benne . . .

— A megjegyzéseidet elengedjük — szakította félbe madame du Terrier.

— A boulevardtól nem messze, a művészeti konzervatórium közelében egy asszonyt pillantott meg, ki egy kis gyermeket tartott kezénél fogva és egy hirdetésekkel teleragasztott fakerítés előtt állott:

»Kerestetik egy gépvarrónó.« »Kerestetik egy bluzvarrónó.« »Kerestetik egy napszámosnő kisebb ruhadarabok varrására.« stb. stb.

Az asszony kendő nélkül, hajadon fővel állott, arca beesett, sovány volt, öltözéke egy kabátka és egy fekete szoknyából állott. Azok közül való volt, kikről harmincéves korukban mondani szokás: »Ez is kivette részét a nyomorúságból.«

Gondosan, alaposon végigolvasta az összes hirdetéseket, azután elindult néhány lépésnyire, de újból visszajött, hogy megjegyezze a címet; ajkai lassan mozogtak, amint olvasta a lakjegyzéket.

A kis leánykán, — talán hat éves lehetett, — egy kis fekete kötény volt, alacsony harisnyái meztelen lábszárait engedték láttatni, melyek ijesztően soványak voltak.

Az asszony hirtelen elhatározását látva, követni kezdtem őket. Egy teljes óráig mentek

az őszi idényre a legjobb minőségű és legszebb kivitelű férfi-, női-, gyermek- és kizárólag tiszta kézimunkából készített fiu-cipők. Legdivatosabb és legjobb férfi- és fiukalapok, valamint gyermek-sapkák, a legizélesebb nyakkendők, továbbá férfi- és fiu-fehérművek, mely árakkal a legmérsékeltébb árúban és legszolidabb kiszolgálással állunk a nagyérdemű közönség szives rendelkezésére.

Kerjük nagybecsű paritfogásukat,

kiváló tisztelettel **Spreng Testvérek** NAGYVÁRAD, Zöldfa-utca.

Új üzlet!

Új üzlet!

— **Megérkeztek** —

Spreng Testvérek

cipő-, kalap- és uri divat üzletében

tometve van, Ersemjénbe jő, ahol született, menten észre veszi, hogy a halál kegyetesebb volt, mint az élet, mert míg Széphalom megtartotta emlékeztétét mauzoleumában, az érsemjéni Kazinczy-curia nem emlékeztetett semmire.

Nohát támadt egy hegedős, Lóránt mester, aki hegedűjével, dalával, ékes beszédével annyit keresett össze, hogy az érsemjéni templom előtt ércből készített mellszobrot állított a nagyferfiúnak, akiről dr. Heinrich Gusztáv, a magyar tudományos akadémia kiküldöttje azt állította, hogy a 150 évvel ezelőtt veszni készülő magyar nyelvet hitta életre.

Az ércből öntött mellszobor magas gránit oszlopon áll egy összehordott dombon szépen bekerített kertben a templom előtt, szemével előre, az ősi Kazinczy-kuria felé nézve, amely házat mint Kazinczy Ferenc születése helyét a falba helyezett emléktábla jelöli meg.

Valóban dicséret illeti meg a magyar tudományos akadémiát azért, hogy Kazinczy Ferenc emlékeztétét melegen ápolja a hazában.

A szobor leleplezésére a közelvidék minden rendű és rangú közönsége seregett össze, ezeken kívül megjelentek Bihar, Zemplén, Hajdu, Szilágy, Szatmár vármegyék, Debrecen, Nagyvárad városok, a Magyar tudományos akadémia, a Kistaludi társaság, a Petőfi társaság, a Csokonai társaság, a Szilágyi társaság küldöttjei, a sárospataki kollégium tanári kara és növendékei, a budapesti kir. egyetem ifjúsága, a Kölcsey irodalmi társaság, a Kazinczy-család, az atyafiság, Érsemjén község, hogy koszorút helyezzenek a nagy ember szobrának talapzatára.

Sűrű, nagy tömeg vette körül a bekerített tért, amelyen belül a küldöttségek állottak fel.

Végh József ev. ref. lelkész üdvözölte a küldöttségeket és az érdeklődő, ünnepi ruhába öltözött népet és megnyitotta az ünnepélyt.

Az ismertető, diszbeszédet Négyesi László, a m. tud. Akadémia tagja tartotta, amelyben Kazinczy Ferenc érdemeit méltatta, rámutatott arra, hogy milyen elhagyatott volt és hogyan tengődött a magyar nyelv abban az időben, hogy azt szomorú állapotából csakis olyan ember emelhetette ki, aki mindent mert.

Fordított Kazinczy Ferenc idegen nyelvekből, átültette a német, a francia költészet és

irodalom remekeit, irt maga is költeményeket, prózát, kritikát, alapított folyóiratokat, eszméket vitt a közéletbe, kiemelte a magyar irodalmat helyi állapotából és országossá emelte, türt és szenvedett a hatalom öklei alatt, a kortársak ellenszenvéitől, de mindig megmaradt magyarnak, irodalmár volt minden ízében és fölkeltette a magyar irodalom iránt a közérdekeltséget.

Ezután Paulai Erzsike szavalta el Szóvay Gyula ódáját, melegen, bensőséggel, meghatóan, kiemelve Loránt mester (Fráter Loránt) érdemeit a szobor felállítására körül.

Ezután jött a koszorúk elhelyezésének munkája.

Csodálatos jelenség volt az, hogy a koszorút elhelyező küldöttségi tagok általában hosszabb beszédeket tartottak, mintha nem tartották volna elegendőnek az ismertető diszbeszédet, az ódát, az imát, amit a lelkész mondott, holott a koszorúk elhelyezésénél teljesen elegendő, hogyha az illető megmondja a jelmondatot, ami a koszorú elhelyezéséhez vezette őt és küldőit.

A koszorúk elhelyezése után a nagy, ünneplő közönség a »Szózatot« énekelte el és ezután a küldöttségek eltávoztak, a nép azonban még együtt maradt és Kazinczy Ferenc emlékeztetéről beszélgetett.

A legközelebbi vonat Érmihályfalvára szállította a küldöttségeket, hogy itt résztvegyenek a Kazinczy-emlékek fentartására rendezett hangversenyen.

A hangverseny Érmihályfalva község egyik udvarházában e célra külön épített deszkabódében volt rendezve, a nagy terjedelmű bódét a közönség teljesen betöltötte.

A hangversenyt Tarnay Alajos budapesti zongora-kitűnőség kezdte, művészi játékával és énekével elragadta a közönséget.

Utána Paulai Erzsike lépett elő több szavaltával, amelyek közül nem egyet megújratott a közönség, elragadta hallgatóit.

Utánok következtek Fráter Loránt hegedűjátéka és magyar dalai, amelyek mély benyomást tettek a hallgatókra, a szomorú magyar dalokból, melyek közt Fráter Loránt saját szerzeményei is szerepelnek, a hegedős mély érzelmei tüntek elő.

A zongora kíséretet Tarnay adta hozzá nagy művészettel.

A közönség mindentelére nagy dicsérettel emlegette a közreműködőket.

A hangverseny után következett a szokásos bankett a Nemzeti-szállóban, melyet e célra külön díszítettek fel.

A bankettre vonatkozólag elég legyen annyit mondanunk, hogy a 200 emberre készített ételt 400 embernek kellett kiszolgáltatni.

A bankett után következett a tánc, melyen Mihályfalva és vidéke szépei s a tűzvérű ifjúság kiválóan virradtíg mulatott a Magyaritestvérek kitűnő zenéje mellett.

Dus László.

A magyar építőiparosok első vándorgyűlése.

Az első nap.

A vasárnapi mozgalom előidézéséhez nagyban járultak hozzá az építőiparosok, kiknek országos szövetsége nálunk, Nagyváradon tartotta meg első vándorgyűlését. A gyűlésen igen szép számmal jelentek meg a szövetség tagjai. Az ország minden részéből volt képviselője az építészeknek.

A vándorgyűlés a városháza nagytermében volt megtartva, melynek minden legkisebb helyét lefoglalták a nagy számban megjelentek. A karzaton az építészek családtagjai foglaltak helyet egy pár helyi érdeklő társaságában.

Reggel 8 óra után kisebb-nagyobb csoportokban vonultak fel az építészek a városházára, hol 9 órakor már teljes számban jelentek meg a szövetség tagjai. Kilenc órakor érkezett meg Glac Antal Biharmegye főispánja, kit a jelenlévők harsány éljenzéssel fogadtak.

Az elnöki helyen Rendes Vilmos ült, aki mint a nagyváradai szövetség elnöke, meleg szavakkal üdvözölte a jelenlévőket s a gyűlést megnyitotta. Megnyitó beszédében röviden vázolta az építő iparosok szövetségének célját. Előadta, hogy egyesülésünk nem retorzió akar lenni a munkásokkal szemben, hanem minden igyekezete céljainak megvalósítása,

elég vidáman anélkül, hogy egy szót is szóltak volna. Különös érdeklődéssel nézegették az üzleteket, a járókelőket, a kocnikat. Senki és semmi nem kértette őket a megállásra.

Egy nagy ház előtt, mely rácsozattal volt körülvéve és földszinti ablakai tejüvegéből voltak, az asszony elengedte a gyermek kezét, élénken szemügyre vette a ház homlokzatát, azután belépett a kapun.

A gyermek kétségkívül megszokta már az ily módon való várakozást, neki támaszkodott a falnak és kis gondolataiba mélyedve, a levegőbe bámult. Midőn háromnegyed óra múlva az anyja kijött a házból és szó nélkül kézenfogta őt, megértette anyja szótlanságát, némaságát... Csak hat éves volt, de nem kérdezősködött, mint a többi gyermekek. A két teremtes ekkor egy más városnegyed felé vette útját, gondolataikba mélyedve, elmerülve, kevesebbet törődve a világgal. A kiválasztott célnál megint egy hosszú várakozás, utána újabb vándorlás.

Olyan ember vagyok, aki nem szeret az utcán föltűnni; követtem őket, anélkül, hogy észrevettek volna.

Hosszabb ideig tartó várakozás alatt elég

időm volt egy kisebb korcsma terraszán néhány falatot magamba gyömöszölni.

És dél lett, két óra, majd négy óra.

A két vándorló nem váltott egy hangos szót sem egymással. Csupán délután anélkül, hogy fejüket megmozdították volna, tekintettek jobbra-balra, különösen a péküzletek, hentes boltok felé; és e tekintetek egy állandó s hatalmas gondolatot fejeztek ki, de a gondolatot belsőjükbe kellett ölniök.

Mind komolyabb s komolyabbak lettek, testtartásuk egyenes, tekintetük kemény, ajkuk egymásra volt szorítva; a kicsinek ugyanolyan sovány, beesett arca volt, mint anyjának s keserűséget, fájdalmat fejezett ki.

S csodálatos, amely mértékben fáradtabbak lettek, olyképpen gyorsították, sietették lépéseiket.

Különös, fájdalmas érzés vett erőt rajtam, ahogy ennek az apró gyermeknek gyors, sietős tipegését láttam.

Az utolsó kísérlet egy a rue de Reuilly-n lévő kézműáru-üzletben történt. Mikor az anyja belépett a boltba, a nap még az égen ragyogott, midőn visszajött, sötét este volt már. A gázlámpa sápadt fényét vetette az utra; a nap

végét jelezte mindenkinek, főnöknek, alkalmazottnak egyaránt.

Az anyja nem fogta mindjárt kezén gyermekét, gondolkodott, hol van, merre menjen.

Mintha hirtelen jutott volna gyermeke eszébe, mintha elfelejtette volna őt eddig, gyorsan megfogta kis kezét, megindultak tovább, fejüket lehorgasztva, meghajlottan.

Az egész napi járás-kelés összetörte testüket. Gépiesen, öntudatlanul mentek tovább. Kietlennek találtak itt mindent; a járó-kelők, a kocnik, a házak, sőt a kövezet is olyan idegennek tűnt föl most előttünk és szinte szökésre készítette őket.

Mintha egy láthatatlan erő megtiltotta volna nekik, hogy lássanak valamit, hogy érdeklődjenek valami iránt; hiszen semmi sem vonatkozott rájuk. Es lassanként el-elmaradoztak az utcák, eltávolodtak az amugy is ismeretlen vidékről.

De ők csak mentek egy távoli ismeretlen cél felé, minden gondolkodás nélkül.

Mindenfajta emberekkel találkoztak, a férfiak felöltöben vagy dolgozó-öltözékükben, az asszonyok hajdon fővel vagy kalapban voltak, rendőrök, fiatalember, egyszóval mindazokkal,

Gerstenbrein Tamás

szobrász és kőfaragó mester

Nagyvárad, Rákóczy-ut 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagyraktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador stb. siremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyancsak régi sirtoltok s sirtókvek renovalását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és sirtókgyár.

Kolozsvár, Dézsma utca 21. sz.

Központi iroda Kolozsvár. Telefon 662.

Fiók telepek:

Déva.

Nagyszeben,

Bánpatak.

csupa humanizmus, mely azon törekszik, hogy a munkaadó és a munkás között jelenleg szétépett s a békességet fenntartó kapcsolatot megteremtse, miáltal közelebb hozza a két egymással oly szorosan összetartozó pártot. Ezek után ajánlja a gyűlés vezetésére Krauser Gyula budapesti építész, illetőleg az országos központ elnökét. Az ajánlatot a gyűlés általános eljénzéssel fogadta, mire Krauser átvette a gyűlés vezetését.

Farkas Elek, a szövetség főtitkárja, ezek után megállapította az ügyrendet.

Majd Koch Károly alelnök érdekes beszámolót tart az egyesület eddigi életéről, mely ugyan rövid volt, azonban az első lépések megtétele és az azt követő lényeges változások a munkás viszonyokban érdekesek a felemlítésre. Felemlítette, hogy mi indította az iparosokat a szövetkezésre s milyen lépéseket tettek, hogy összpontosítani tudják az ország építészait. Reflektál dr Papp Dávid hírlapi támadásaira, mely tulajdonképpen legfőbb indító oka volt a szövetkezésre. Ismertette a szövetség megalakulásának hatását a munkásokra. A szövetség megalakulását a józanabb munkások nem fogadták ellenszenvvel, sőt jó hatással volt rájuk. Ismertette a Budapesten folytatott küzdelmeket. Első lépése volt a szövetségnek a munkáskizárások ügye, mely az ő győzelmükkel végződött. Ezután lett a munkaadók összpontosítása tulajdonképpen megvalósítva. A munkaadók szövetségének megalakulása sikerült. Reményét fejezi ki a fölött, hogy az egyesület hatalmas munkát fog ki-jejtteni, mely eredményhez vezet. A kormány támogatását üdvösnek tartja, azonban saját erejükből tartja megvalósíthatni a terveket. Beszédét a következő szavakkal zárta be:

A kormány tegye kötelességét, mi tudni fogjuk a mienket.

Következtek az indítványok, melyeknél első sorban Reisinger Sándor elnök az aradi szövetség nevében terjesztette elő javaslatát. Ajánlotta, hogy országos munkaközvetítőt állítsanak fel, továbbá, hogy az eddigi működésükről memorandumot nyújtsanak át Szerényi államtitkárnak.

Rendes Vilmos az agitációról tett határozati javaslatot. Hivatkozik a munkások tömörülésére, melylyel szemben a munkaadók még mindig közönyösen viselkednek. Ismerteti az

agitáció fontosságát, majd előterjeszti 4 pontból álló javaslatát.

Mondja ki a vándorgyűlés, hogy:

1. Minden városban helyi bizottságok alakítsanak oly férfiakból, kik befolyással bírnak az ily kívül álló iparosokra.

2. Legszigorubbán betartandó, hogy a szövetségi tagok csakis szövetségi tagoknak adjanak ki munkát; az ez ellen vétőket szigorúan büntetik.

3. Miután legfőbb építési anyagjaink, u. m.: téglá, mész, vas, parietta stb., kartellben vannak, felhivandók ezen irodák, hogy csakis szövetségi tagoknak adjanak anyagot. Annál is inkább érthető ezen intézkedés, mert ezen irodák központosítva vannak.

4. Felhivandók a városok törvényhatósági bizottságai, hogy árlejtések alkalmával munkáikat csakis az országos szövetségi tagoknak juttassák.

A négy pont vitákat provokált, melynek eredménye a javaslatok elfogadásával végződött.

Ez indítvány letárgyalása után Reisinger Sándor javasolta, hogy a sztrájk és bojkott vis majornak mondassék ki. Ezt az indítványt is elfogadták.

Körmendi Lajos dr a szövetség ügyésze bű, mindent felölélő beszédében az iparosok helyzetére mutat rá, ismerteti azt, hogy mily elhanyagolt az iparosok ügye a parlamentben ép úgy mint a társadalomban. Az iparos Magyarország megteremtését vázolja színes szavakkal, rámutat arra, hogy az iparosok helyzetének javítása csakis úgy lesz elérhető, ha a parlamentben megfelelőleg lesz képviselve. Indítványozza, hogy alakítsák meg az iparos-párt, melynek célja lesz jelöltjét a parlamentbe bejuttatni.

Edvi Illés meggyőző beszédében elismeri a Körmendi által előadottak fontosságát, azonban azokat ideális dolgoknak tartja, melyre ma még csak gondolni sem lehet. Helytelennek tartja, hogy az iparos szövetségbe belevigyék a politikát. Hivatkozik az eddigi tapasztalatokra, melyek szerint a politika sosem volt alkalmas arra, hogy az összetartást fentartsa. A politika mindég csak viszálykodást szült és valószínű, hogy most is csak bomlást idézne elő. Javasolja, hogy e tárgy fölött térjenek napirendre.

akik a városban az erőt, a pénzt, a munkát, a változatosságot, az életet képviselik.

A szembejövők tekintetüket egy pillanatra a két kitagadotlon pihentették. Alig, hogy megpillantották őket, máris háttal fordítottak nekik.

Egy asszony ment el mellettük, ki kezénél fogva egy csinosan öltözött kis leánykát vezetett.

— Anyuskám! — mondta nyugtalanul a csöppség.

— Mit akarsz?

A leányka nem válaszolt, nem volt mit kérdeznie; őszönte megsugta a feleletet, e szokatlan szegénységet, nyomoruságot látva.

Sem a rikkancsok lármája, sem az éjjeli mulatók fényes világítása, semmi, semmi nem tudta a két tévelygőt visszatartani.

Az austerlitz-i hidon túl letértek a partra; az egyik oldalon volt a Szajna, a másikon végtelen hosszú fal húzódott, mögötte a gyárak, bezárt üzletek terültek el, melyek éjjelen át lakatlanok, kihaltak voltak. Itt-ott feltűnedeztek padok, fák és gyéren a sétáló. A két vándor mind ki-ebbnek tűnt fel: két gyorsan távolodó, kisebbded fekete alak . . .

És az egész part hosszában egyetlen ház, egyetlen üzlet sem volt látható; emberekkel alig találkozhat és mentek minden segély, minden remény nélkül — csak egy cél felé: ki ebből az élő, nyüzsgő világból . . .

És valóban a gyermek eme szomorú, kihalt helyen megértette önkéntelenül a végzetét; kis teste megremegett, alázatosan megállt . . .

Az anyja hirtelen körülnézett, szemei megremevedtek s mintha kérdezni akarta volna:

— Ugyan, ki akarna engem visszatartani? Maga után vonszolta gyermekét, vad elhatáro-

zással a meredek folyópart felé tartott, mialatt lassan mormogta:

— Gyere kis csibém.

A gyermek nem ellenkezett többé; csak éppen hogy beszéljen, mint ahogy szükségét érzik annak, hogy utójára éppen csak mondjanak valamit, — kedvesen, gyerekesen mondta:

— A kis csibédnek fáj a piciny lába.

Du Terrier ur félbeszakítá elbeszélését. Egy kis leányka féllábon vigan ugrándozva lépett a szalonba.

— Nos, és mi volt a történet vége? sürgették élénken minden oldalról.

Du Terrier, ki látszólag örült az ürügynek, jelekkel intett:

— A kicsike előtt nem folytathatom.

Egyszerre többen is megszólaltak:

— Menj játszani, kicsikém . . . Menj az ebédlőbe.

A gyermek kíváncsian nézegette a vendégeket, a szép urakat és szép hölgyeket, azután egy szempillantást váltott du Terrier ural.

De siess hát, menj gyermekek — parancsolták most már erősen a hallgatók és köztük madame du Terrier is.

De a gyermek — mint akit már nem egyszer, sőt sokkal erősebben is kidobtak több helyről s ő mégis ott maradt — szemhéjait lehuzva, egy bájos fejmozdulattal kísérve, haragos fensőbbiséggel felelt:

— Nem megyek.

Es tovább ugrándozott az egyik lábacsáján.

Edvi indítványát nagy tetszéssel fogadták s Körmendi javaslatát nem fogadták el.

*

Ez a tárgy volt az utolsó vasárnap délelőtt, melyet követett a bankett a Pannóniában.

A szövetség Nagyváradon idéző tagjai mindenjaján jelen voltak a banketten, hol a Pannónia konyhája nem hozott szégyent az idegenek előtt. Az izletes ebéd után fél négy óráig maradt együtt a közönség vidám társalgás és poharazás közepette.

Délután a szocialisták felvonulásakor hagyták el épen a Pannóniát a kongresszus tagjai, kik a színház lépcsőjére mentek, hol lefénnyképezték őket.

Négy órakor különvonaton rándult ki a nagy csoport a Püspök-fürdőbe, hol közös vasorát költöttek el. Kernáts János fürdőbérlo magyaros konyhája általános elismerést vívott ki.

Vacsora után a társaság fiatal férfi és női tagjai táncra kerekedtek s fesztelenül roppták a táncot egészen a különvonat indulásáig melylyel Nagyváradra jött vissza a társaság. Nagyváradon a vendégszerető rendezők külön villamos kocsikkal hozták be a kirándulókat, kik kellemes emlékekkel távoztak a fürdőből.

A kongresszus második napja.

Tegnap, hétfőn délelőtt folytatta a Magyarországi Építő Iparosok orsz. szövetsége a tanácskozást.

Sztarill Ferenc terjesztette elő kellő indokolás mellett a kötelező általános nyugdíjbiztosításról javaslatát, hogy feliratot küldjenek a kormányhoz az általános kötelező nyugdíjtörvény létesítése iránt.

Gunszt József (Bpest), Boros Soma (Bpest), Kiss F. Jenő (Bpest), szólottak a javaslatához. Elismerték, hogy helyes, szép eszme, de a szövetség maga igyekezzék tagjai részére a nyugdíjügyet rendezni, mert a kormánynál csak elalszik az ügy.

Még többek hozzászólása után Sztarill Ferenc javaslatát elfogadták.

Gunszt József, a budapesti építőmesterek ipartestületének elnöke szólalt ezután fel, hogy a szövetségek méltassák és tartassák becsülésben azokat az iparosokat, akik képesítéssel bírnak, mert ezek vannak hivatva a jövő nemzedéket felnevelni. Nem helyesli a kormány nézetét, hogy csak a képesítéssel bírók legyenek jogosítva a tanoncképzésre, mert ebben az rejlik, hogy a kormány felakarja szabadítani az iparüzést a képesítésnek eddig fennálló korlátozása alól. A szövetségek ám mindenkit vegyenek fel.

Fried Zsigmond indítványozza, hogy csak képesítéssel bíró iparosokat vegyenek fel a szövetkezetbe.

A felszólalást tudomásul vették.

Szabó Károly (Nagyvárad) a szervezetek közti különbségről tartott előadást és adott be javaslatot, amelyet vita nélkül elfogadtak.

Farkas Elek (Budapest) szép beszédben okolta meg, hogy szükség van, miszerint a szövetség politikai napilapot alapítson.

Hasonló indítvány foglaltatik a budapesti lakatos mesterek javaslatában. Itt már kidolgoztak egy javaslatot, Sajó János kéri, hogy ezt vegyék figyelembe.

Többek hozzászólása után megbízták az elnökséget, hogy a részleteket dolgoztassa ki s vegye figyelembe a lakatosok által már kidolgozott anyagot.

A kaposvári szövetség indítványozta, hogy keressék meg az állami vasgyárakat az iránt, hogy lépjenek ki a kartellből.

Az indítvány keresztülvitelével az elnökséget bízták meg.

A tárgysorozat ezzel letárgyalva lévén, elnök bemutatta a temesvári szövetség meghívását, hogy jövőre ott tartsa az országos szövetség kongresszusát. Megbízták az elnökséget, hogy e meghívást terjessze a központ elé.

Ezután az elnök közönetet mondott Nagyvárad városának a szives vendéglátásért. Örömet fejezte ki, hogy a kongresszus oly

erős és eredményes tevékenységet fejtett ki. Kéri, hogy a hallottakat hasznosítsák.

Edvi Illés László indítványára az elnöknek a vezetésért köszönetet szavaztak.

Rendes Vilmos a nagyváradai szövetség nevében mondott köszönetet a kongresszuson megjelenteknek.

Ezzel a kongresszus véget ért.

Délben a Bazár éttermében társas ebédre gyűltek össze, amely igen kedélyes lefolyású volt. A vendéglősnek úgy a kitűnő ételek és italokért s a pontos kiszolgálásért elismeréssel adóztak.

Délután sokan megtekintették a város vízművét és a villamos telepet.

A kongresszus vezetősége pedig tisztelgett Glac Antal főispánnál és Rimler Károly polgármesternél.

A kongresszus tagjai a különböző vonatokkal elutaztak Nagyváradról.

A nagyváradai lóverseny.

— Második nap. —

A nagyváradai lóverseny második napján is előkelő közönség jelent meg a turfón. Gróf Tizza István családjával együtt jelent meg. A korláton kívül néhány ezerre menő közönség nézte a futtatásokat.

Kora délután kedvező idő volt, de 4 óra után iszonyu szél kerekedett, amely lehütötte a levegőt s nagy port vert fel. A szél a tribün tetejét is megbontotta s a padokon ülő közönség megriadva menekült.

Különbözn minden baleset nélkül ért véget a sportünnep. Néhány tutamnál a sok nevezés dacára alig került versenyző.

A verseny lefolyása a következő volt:

Eladó verseny.

A 11 nevezésből négy jelentkezett versenyre. Czernin A. hadnagy Gladiator-ja, Markovits J. főhadnagy Kibokó-ja, Schey Pál százados Ajándék-ja és a seprősi ménés Diana II-je.

Beérkezett:

I. Diana II., lovagolta Czárán Z.

II. Ajándék.

III. Gladiator.

Tot.: 4:8 10:20.

Hadseregi akadályverseny.

Rendkívül érdeklődést keltett ez a verseny. A hat nevezésből csak kettő vett részt a versenyben:

Koller E. százados »Bij zabij« ménje, lovagolta: Wodianer B. hadnagy és Lukács E. főhadnagy »Jakub-Bey« ménje, lovagolta b. Baich P. hadnagy.

Az indulás előtt Wodianer lova rendkívül nyugtalan volt s nem bírták fékezni. Majdnem a Rhédey-kertig futott s csak úgy bírták visszavezetni a start-hoz, hogy a lovasa leszállott róla s vezették.

Nagyon feltűnt, hogy mindkét lovas az indulás után majdnem egy egész kört egymás mellett trappban lovagolt s csak később indultak gyorsabban. Az utolsóelőtti akadály közelében Wodianer lova megállott, állítólag megijedt. Az érdeklődés most teljesen feléje fordult, mi lesz? Kis idő múlva azonban folytatta a versenyt s erősen iramodott és mintegy 100 méternyiivel maradt el a beérkezésnél.

Az igazgatóság kihallgatta Wodianert a felől, hogy miért nem igyekezett a megállás után vissza a pályára s hogy utólrje versenytársát s mivel érthetetlen volt a lassu és egyforma trappolás, volt-e valami összebeszélés a két lovas között.

Wodianer kijelentette, hogy az általa lovagolt ménnél nem lehet jól lovagolni s különbed is látta, hogy a késedelmet nem tudja behozni. Csak abban állapodtak meg, hogy eleintén lassan mennek s csak később fejtik ki a teljes erőt.

A versenyt előbb megakarták semmisíteni, azonban hosszas tanácskozás után az igazgatóság ettől eltekintett és csak figyelmeztette a lovasokat, hogy a jövőben minden előzetes megállapodástól és összebeszéléstől tartózkodjanak, mert az urlovasok egyesületének szabályai ezt tiltják.

E szerint nyertek:

I. »Jakub-Bey«, lovagol b. Baich P.

II. »Bip zabij«, lov. Wodianer B.

Tot.: 4:4 10:14.

Nagy akadályverseny.

Igen szép volt ez a verseny, bár a hét nevezésből csak kettő állott ki versenyre:

Koller E. százados »Liszká«-ja, lovagolta Wodianer B. hdgy.

Lukács E. fhdgy »Jakub-bey«, lovagolta Pálffy G. fhdgy.

Az első kör utolsó akadályánál Wodianer lova megállott, de már a következő második akadályánál elől volt s hosszasan megtartotta az elsőseget. Az utolsó akadályt egyszerre ugratták át s nagy küzdelem után Pálffy G. érkezett be elsőnek egy löfej hosszal s Wodianer »Liszká« második lett.

Tot.: 4:6 10:16

Iklódi gátverseny.

A 4 nevezésből versenyzett öt: B. Baich I. »Nóra«-ja, lovagolta Wodianer B.

B. Baich I. »Lelkem«-je, lovagolta b. Baich P.

Gróf Eszterházy M. »Marcsi«-ja, lovagolta Sibrik S. hdgy.

Kintzig I. »Szötyké«-je, lovagolta Czárán I.

Molnár F. »Babájá«-t lovagolta a tulajdonos.

A versenyben kettő teljesen elmaradt s nem is futott be.

Beérkeztek:

I. Nóra, lovag. Wodianer B.

II. Lelkem, lovag. b. Baich P.

III. Baba, lov. Molnár F.

Tot.: 4:6 10:16

Szentmártoni gátverseny.

Tizenegy nevezésből indult öt: Czernin A. »Athos«-a, lovagolta Pálffy G. főhadnagy.

G. Eszterházy A. »Botha«-ja, lovagolta b. Baich hdgy.

Markovits I. »Gorkij«-ja, lovagolta Czárán I.

Markovits I. »Tiny-Tin«-je, lovagolta Krause K.

Sibrik S. »Westminster«-je, lovagolta a tulajdonos.

Beérkezett:

I. Tiny-Tin, lov. Krause K.

II. Botha, lov. br. Baich P.

III. Westminster, lov. Sibrik S.

Tot.: 4:6 10:16.

Nagyváradai díj.

Az öt jelentkezőből négy futott: Kubinyi Gy. »Come si dice«, lov. br. Baich P.

Kubinyi Gy. »Mondja csak!«, lov. Pazi K. földn.

B. Schwaben-Durneis Gy. »Judás«-a, lov. Czárán Z.

Szanyogh Z. »Móric«-ja, lov. Wodianer B.

Nyertek:

I. Mondja csak! — lov. Pazi K.

II. »Come si dice«, — lov. b. Baich P.

III. »Judás«, lov. Czárán Z.

Tot.: 4:4 10:12.

Mezei gazdák versenye.

A legutolsó futtatás a mezei gazdák versenye volt.

Jelentkeztek nyolcan:

1. Szentmiklóssy János »Szellő«-vel,

2. Szentmiklóssy Miklós »Lujzá«-val,

3. Nagy József »Gólya«-val,

4. Papp Imre »Kuri«-val,

5. Papp Imre »Julcsá«-val,
6. Paizs Péter (P.-Szöllős) »Lóri«-val,
7. Máté Lajos (P.-Szöllős) »Lujzá«-val,
8. Bereczky Dániel (Bihar), »Kigyó«-val.
Az 1500 méteres futtatásnál beérkeztek:
I. »Gólya«, Nagy József lova,
II. »Szellő«, Szentmiklóssy János lova,
III. »Lujza«, Szentmiklóssy Miklós lova.

UJDONSÁGOK.

* **Beigtatás a káptalanban.** A váradai káptalan új nagyprépostjának Falotay Lászlónak, továbbá Bunyitay Vince örkanonoknak, Fetser Antal főlshentelt püspök székesegyházi főesperesnek, Grócz Béla középszolnoki főesperesnek és a káptalan új tagjának Gabriely Lajos kanonoknak beigtatása, mint értesülünk a hó 26-án, csütörtökön megy végbe a székesegyházban a 9 órai mise után. A beigtatást Bunyitay Vince az új örkanonok fogja beigtatni székesegyházi főesperesi székébe.

* **A kereskedelmi miniszter és október 10.** Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter az okt 10-én előreláthatólag bekövetkezendő általános sztrájk ügyében körrendeletet intézett minden megyei törvényhatóságokhoz. Rendelemben felhívja a miniszter a törvényhatóságokat, hogy az október 10 ikén esetleg bekövetkezendő általános sztrájkot a számláló lapokba vegyék fel, mert ezt is be fogja vétetni a sztrájkok statisztikájába, dacára annak, hogy ezt nem a sztrájkok eddigi okai idézik elő.

* **Református asszony a kath. templomnak.** Néhány nappal ezelőtt halt meg Debrecenben egy jótékony urnó: özv. Babó Miklósné, szül. Csathó Julia, akinek közjegyző előtt tett végrendeletét most bontották fel. A jótékony urnó, aki ev ref. vallású, a róm. kath. templom új orgonájára 6000 koronát hagyott. A hagyományról értesítették Gröh Ferenc prépost-plébánost, aki viszont az egyháztanácsnak tett róla jelentést. Az elhalálozott jótékony urnó emlékét az egyháztanács megörökíti, a hagyományt pedig az új orgonára már eddig összegyűlt adományokhoz csatolja.

* **Védekezés a himlő ellen.** Bécsből már áthurcolták a rémes fekete himlő betegséget Budapestre. Tekintve a mai forgalmi viszonyokat, előreláthatólag a vidékre is elkerül a veszedelem. A nagyváradai kerületi munkás biztosító pénztár, hogy tagjait veszedelemtől megvédje, átiratban kéri Nagyvárad városát, miszerint 20,000 egyévre való himlőnyirkot beoltás végett bcsásson rendelkezésére.

* **Egy újabb kivándorlási agitátor.** Újabb az a hír van országszerte elterjedve, hogy az Egyesült Allamok déli államaiban még mindig vannak területek, melyek nincsenek betelepítve. Ezek a híresztelések egy amerikai kivándorlási társaságtól erednek, amelyeknek ügynökei azon igyekeznek, hogy oda európai embereket telepítsenek ki, akiket aztán az ő tetszésük szerint megszarolhassanak. A belügyminiszter e híresztelésekre hiteles információkat kívánt be, melyek fényes tanúságot tesznek a kivándorlási társaság fondorlataira. Ugyanis az Egyesült Allamok déli államaiban Marylandban többek között tényleg vannak üres területek, melyeket be akarnak telepíteni európai emberekkel. Ezek a területek azonban mind kihasznált területek és olyanok, melyeket a rabló gazdálkodás annyira kimerített, hogy legelőnek sem jók. A miniszter most körrendeletet

is bocsájtott ki ez ügyben s ismertette az ottani állapotokat, egyszersmind felhívta a törvényhatóságokat, hogy a kivándorolni szándékozókat világossítsák fel az ügynökök terveiről. Mint a miniszter értesült Magyarországra *Trappe Fasigunt* nevű ügynököt küldötték ki, hogy innen embereket csábitson a kivándorlásra. Az ügynökkel szemben a legszigorúbban fognak eljárni a hatóságok.

* **Antialkoholizmus az iskolában.** Az országos alkoholelles szövetség most minden vármegye alispánjához kérelmet intézett, hogy az alkoholelles szövetség eszméit, céljait az iskola tanuló ifjúsága körébe is vigyék be. Engedje meg az alispán, miszerint az iskolákban a szövetség a falitáblák által is ismertesse az alkohol káros hatását, hogy már a gyermekkel elrettentse annak élvezetét. Itt említjük meg, hogy a megye területén két község *Pojána* és *Lehecseny* a korcsmák vásár- és ünnepnap való zárva tartása ügyében határozatot hozott, a melyet jóváhagyás végett tegnap terjesztettek be az alispáni hivatalhoz.

* **Katholikus önvédelmi akció.** A református lelkészek országos kongresszusán elhangzott vagyonfelosztási eszme ellen a kassai katolikus autonóm kör veszi fel a harcot. Mint ugyanis Kassáról jelentik, szerdán a katolikus autonóm kör értekezletet fog tartani a katolikus önvédelmi akció megindítása tárgyában.

* **Biharudvari közbiztonsága.** Biharudvari községének közbiztonsága már régebbi idő óta gyenge lábon áll úgy annyira, hogy ma már napirenden vannak a duhajkodások, verekedések és más kihágások, melyek mindjobban elfajulnak anélkül, hogy ez ideig megfelelő intézkedéseket hoztak volna ellenük. A főszolgabíró még a tavasszal kérelmet intézett az alispánhoz, hogy Biharudvari község igen rossz közbiztonságára tekintettel intézkedjék, miszerint a községben egy csendőrség állítsák fel. A kérelemre ez ideig nem történt intézkedés, most a főszolgabíró ismét állt az alispánhoz, hogy a csendőrség létesítésének ügyét minél előbb rendezze, mert a közbiztonság Biharudvariban napról-napra rosszabbodik.

* **Az építkezési szabályrendelet a jogügyi bizottságban.** Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága holnap, szerdán délután 3 órakor ülést tart, amelyen folytatólagosan tárgyalja az új építkezési szabályrendelet tervezet még hátralevő szakaszait.

* **Nagyvárad képek az Urániában.** Nagy Mihály hírlapíróársunk érdekes tanulmányaihoz, amelynek címe: Nagyvárad fény és árnyoldalai, már elkészültek az összes felvételek az Uránia fényképező műhelyében. Negyven, kitűnően sikerült képből áll ez a kiválóan érdekes helyi sorozat, amely bennünket nagyváradiakat kétszeresen fog érdekelni, mert a képeken látható alakok valamennyien felismerhetők. A nagyvárad képek bemutatója eljelen, vagyis mához egy hétre lesz. Addig minden szerdán és szombaton új műsor, teljesen új mozgóképekkel.

* **Névváltoztatás.** Kiskoru Stern Benő és Stern Miklós nagyvárad lakos vezetéknévét „Széké”-re változtatta.

* **Megégett gyermek.** Révről jelenti tudósítónk, hogy ott tegnap este *Zsurka* Mária 3 éves gyermek szüleinek lakásán megégett és égési sebeibe belehalt. A kis leány

szerencsétlensége úgy történt, hogy a tegnapi igen hűvös idő következtében tüzet raktak a konyhában és e mellett maradt a kis leány. A gyermek játszódzni kezdett a tűzhely mellett lévő szalmaszálakkal, melyeket később a tűzbe dugdosott be s mi közben azok lángot kaptak s a tűz a leány ruhájába is belesett. A tüzet nem vették észre azonnal és ennek tulajdonítható, hogy a kis leány belehalt sebeibe.

* **A keresk. kamara értesítése.** Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a nagyvárad kir. pénzügyigazgatóság ki-selejtezt mintegy 50 q ócskapapír eladására pályázatot hirdet. Pályázati határidő: 1907. okt. 3. Nagyvárad, 1907. szeptember 23. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: Huzella Gyula, kir. keresk. tan. elnök. Dr. Sarkadi Lajos, titkár.

* **Ki a gazdája?** Az építőiparosok kongresszusa alkalmával a városház ruhatárában hagyott valaki egy fekete, ezüst nyelű botot. Atvehető Csete Lajos szolgánál.

* **Női ruha** alapos szabását lehet 5 délután biztos sikerrel elsajátítani. 12 koronáért beiratkozni és tanulni lehet szombat és vasárnap kivételével naponta délután 2 órától 5-ig a Kereskedelmi Csarnok dísztermében.

TÁVIRATOK.

Néppárti képviselők értekezlete.

Budapest, szept. 23. Tegnap mintegy 20 néppárti képviselő Buzáth Ferenc lakásán értekezletre gyűlt össze. Az értekezlet híre szerint szóvá tette a néppárti kilépésének tervét a koalícióból, melyet azonban beható vita után elvetettek; szó volt még az értekezleten állítólag a keresztény szocializmusnak a párt programjává avatásáról, sok szó esett a kiegyezésről is. A kvóta emelést a párt semmiféle formájában el nem fogadja.

A magyar önálló jegybank ügye.

Budapest, szept. 23. A bécsi N. Fr. Pr. ma esti számában Lukács László volt pénzügyminiszter állást foglal az önálló magyar jegybank ellen és ezt az alkalmat arra is felhasználja, hogy a koalíció ellen kihanganjon.

Az önálló magyar jegybank kérdéséről Déry Zoltán államtitkár is nyilatkozott, kijelentvén, hogy ezt a kérdést teljesen kikapcsolták a kiegyezés koruplexumából és önállóan fogják letárgyalni a jövő évben.

Jótevény gyémántmisés főpap.

Budapest, szept. 23. Nyitráról jelentik, hogy Bende Imre nyitrai püspök aranymiséje alkalmából 36 ezer korona jótevény és egyházi alapítványt tett.

Megvakult festőművész.

Budapest, szept. 23. Zilzer Antal jőnevű festőművész, aki több kiállításon figyelmet keltett képeivel, elvesztette szemévilágát.

Értekezlet a kiegyezés miatt.

Budapest, szept. 23. A kereskedelmi miniszteriumban napok óta Sztéryni államtitkár elnöklésével értekezlet volt, amelyen tekintettel a kiegyezési kérdés-

ben előállott feszült helyzetre, arról tanácskoztak, hogy milyen egyoldalú intézkedések lennének szükségesek, ha a kiegyezés nem jönne létre.

TANÜGY.

Beiratások a pincér szakiskolába.

A pincér szakiskola beiratásai t. hó 23-24 és 25-én eszközöltetnek, az iparostanonciskola igazgatói helyiségében (Nagyipactért közs. polg. fiúiskola.) Felkérem mindazon vendéglős, kávé- és stb. főnök urakat, kiknek tanköteles alkalmazottjaik vannak, hogy azokat a mondott időben mulhatatlanul beirassák. Az előadások október 1-én veszik kezdetüket. Nagyvárad, 1907. szept. 21. *Szűts* Izsó szakisk. igazgató.

A főgimnázium önképző körének tisztújítása.

A nagyvárad prem. főgimnázium ifjúságának Eötvös önképző köre folyó hó 31-én (szombaton) tartotta alakuló gyűlését Beke B. Boldizsár elnök elnöklése alatt. Tíz bizottsági tagok lettek a VIII. oszt.-ból Grósz Andor, Kiss István, Révész László, Schriffert Béla, Sztaniszlavszky Ervin, Tabery Géza; a VII. osztályból Barta Gyula, Hajós Elek, Kocsás Dénes, Rezi Kálmán. Ifjúsági elnök: Sztaniszlavszky Ervin. Titkár: Schriffert Béla. Főjegyző: Kiss István. Főpénztáros: Kucserik János. Főkönyvtáros: Grósz Jenő. Ellenőrök: Bvaor Demeter, Markovits Samu. Aljegyzők: Balási Ernő, Kamenszky Árpád, Szmazenka Herbert, Varró Sándor. Alkönyvtárosok: Kocsás Dénes, Reze Kálmán, Róz Béla, Rosenfeld János. Osztálypénztárosok: VI. o. Pajor Kálmán, VI. o. Banyai Adorján, V. o. Jancsó Jenő.

Igazságszolgáltatás.

A Nagyvárad Ujság sajtóperei.

A Nagyvárad Ujság a múlt tél folyamán a kompromittáló vádak özönét zudította dr. Halász Lajos, az ugrai képviselő ellen „Dere” című rovatában. Halász Lajos a bírósághoz fordult védelemért és sajtópert indított rágalmazás címén a Nagyvárad Ujságnak öt cikke miatt Niedermann (Nógrádi) Gyula ellen, aki mint szerző, az inkriminált cikkeket a felelősséget elvállalta. Ez ügyben dr. Csulyok Béla elnöklése alatt tegnap folyt le a főtárgyalás a Nagyvárad esküdttbírósa előtt. A vádló maga dr. Halász Lajos volt, a vádlott személyesen védekezett. Niedermann (Nógrádi) Gyula az inkriminált cikkeket foglalt tényállások valódiságát bizonyítani kívánta, amit a vádló nem ellenzett, a bíróság azonban a valódiság bizonyítását csupán a „Nyílt levél Kossuth Ferenc” című cikkekre vonatkozólag rendelte el. A vád és védőbeszéd elhangzása után az esküdtek két cikk miatt megállapították a vádlott bűnösségét, két cikk miatt pedig felmentő verdiktet hoztak. A verdikt alapján Nógrádit a bíróság 2 havi fogházzal és 200 K pénzbüntetéssel sújtotta. Halász a felmentés miatt, Nógrádi pedig a bűnösség megállapítása miatt semmisségi panaszt jelentettek be. A „Nyílt levél Kossuth Ferenc” című cikk miatt a főtárgyalást elnapolták.

* **A kir. ügyész, mint védő.** Érdekes dolog történt a kir. törvényszék, mint büntető fellebezési bíróság legutóbb tartott tárgyalásán. *Legoza* József gazdálkodót nagybátyja azzal vádolta, hogy midőn Nagyváradról haza felé mentek Tóttelkre, Nagyváradon magukat alaposan leszopva, ez kilopot zsebéből 30 koronát. Emiatt a nagyvárad vidéki kir. járásbírósa *Legoza* Józsefet el is ítélte 8 napi fog-

háza, egyedüli bizonyítéknak fogadva el az alaposan elázott nagybácsi esküjét. A fellebbezési tárgyaláson azután vádolt védője dr. Váradi Ödön védőbeszédében kitejtette, hogy egy saját beismerése szerint is holt részeg embernek vallomását teljes bizonyítéknak elfogadni nem lehet s ez alapon vádolt felmentését kérte. Mikor ezután az elnök a vád jelenlévő képviselőjét dr. Virág Béla kir. ügyészt a vád előterjesztésére felhívta, a kir. ügyész s védőbeszéd helyett maga is védőbeszédet tartott, teljes meggyőződéssel csatlakozott dr. Váradi Ödön védő előterjesztéséhez s minthogy a részeg sértett esküjét a maga részéről sem tartja elfogadhatónak, a vádolt felmentését kérte. A kir. törvényszék vádoltat a kir. ügyész meggyőző beszéde és a védelem által előadottak folytán fel is mentette.

NYILTTÉR.

Óvás!

Értesítjük a t. közönséget, hogy ismert gyártmányaink **egyedül és kizárólag**

REICHARD ÁRUHÁZA

cégnél kaphatók, miért is kérjük kalapszükséglet esetén azt onnan beszerezni.

Tisztelettel:

Pichler Antal,
cs. és kir.
udvari kalapgyáros.

Ita J. Henrik,
cs. és kir.
udvari kalapgyáros.

REGÉNYCSARNOK.

A rejtélyes kerékpár.

— Regény. —

Írta: **Daniel András.**

(Franciából.)

34

— Minden újság? — ellenvété Varouza — Vagyis azok, melyeknek azt meg fogja engedni az ön kollégája, a belügyminiszter.

— Jót mond! — kiáltott fel az excellenciás ur. — Hát azt képzeli, lehet ezen veszett kutyákra valamennyiére szájkosarat rakni?

— Arany szájkosarat — felelte nyugodtan Varouze, kinek udvariassága, hajlékony szelleme élénk ellentétben állt főnöke zajos tuzássaival.

— Ön úgy beszél, mint egy igazi délvidéki! Igen ám, ha engedné a titkos alap, csakhogyan az nem kiapadhatatlan, mint az ön Garonneja. Diavolo!

— Nem csak a titkos alap van a világon; másféle csalétek is áll az ember rendelkezésére, csak fel kell azokat tudni használni! És főleg tudnunk kell, kinek ajánljuk! Mind-nütt van valaki, akit megvásárolni, az ügybe vonni üdvös. A földolog az, hogy felfedezzük, kinek a bőre alatt lappang az a valaki.

Bardal, az igazságügyminiszter, úgy nézett államtitkárja, mint a bika nézné a mókust.

És ez a hasonlat nemcsak a tekintet kifejezésére, de a két férfit egész külső megjelenésére is illett. Az egyik kicsi, élénk, hajlékony,

kecses és gyors mozdulatu volt; a másik nehézkes, egy darabból öntve, harsogó hanggal, hatalmas öklökkel.

Bardalban semmi sem volt egy törvényhozóból. Azelőtt híres ügyvéd volt és viharos ékesszólásával megzavarta a bírók hideg elővigyázatosságát és az elnökök nyugtalan óvatosságát.

Ő mindig eltért a kérdéstől és mindig csupa fogas theóriákba kezdett.

Mialatt a bűnösök ellen szót emelt, sohasem mulasztotta el a társadalmat vádolni, amelyet védenie kellett volna és ez által feltűnt keltő politikai reklámot csinált magának. Mert neki csak egy vágya volt: bejutni a Bourbon palotába. Elérte; sőt még többet is, mert miniszteri tárcát is kapott. De még csak rövid ideig volt miniszter, mert nem ért rá megerősíteni a hatalmát és már is belebotlott egy akadályba, ahol egész politikai pályafutása hajótörést szenvedhetett volna.

Ez a titokzatos solgrési bűneset, melynél a királypártiak igyekeztek a kormányt kompromittálni, örökre elzárta volna szerencséjének utját, ha azt nem világosítja fel kellő módon. Az előbb a minisztertanácsban, komor arcokkal fogadták. Volt érdemes a temetést elhalasztani csak azért, hogy a vizsgálatnak időt engedjenek. Semmi új nyomra sem tudtak akadni, még csak csalétekre sem, amely elterelhetné a közönség kíváncsiságát. És ezalatt az ellenfél gyanúsításai előre haladtak utjokon és ma, a sir előtt, már határozottabb vádaként nyilatkoztak meg és dacára valószínűségüknek, nem tévesztették el hatásukat a tömeg képzeletére.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, szept. 23.

Buza okt.	50 kilogrammonként	10.66
Rozs okt.	— — — — —	9.10
Zab okt.-re	— — — — —	8.10
Tengeri májusra	— — — — —	6.15
Tengeri jul.	— — — — —	8.31

Értéktözsde.

Budapest, szept. 23.

Osztrák hitelrészvény	— — —	651.50
Magyar hitelrészvény	— — —	750.25
Leszámitoló bank	— — —	492.—
Rimanurányi	— — —	54.25
Osztrák-m. államvasuti részvény	— — —	660.25
Közuti vasut	— — —	542.75
Városi villamos vasut	— — —	287.—

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktözsde	1907 szept. 23-án.
Magyar aranyjárdék 4%	— — — 111.20
Magyar koronajárdék 4%	— — — 93.20
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — — 82.30
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — 93.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	95.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön	— — — 189.—
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	— — — 144.—
Osztrák járadék papirban	— — — 97.25
Osztrák járadék ezüstben	— — — 98.25
Osztrák járadék aranyban	— — — 116.—
Osztrák korona járadék	— — — 97.25
1860. oszt. államsorsjegyek	— — — 150.—
Osztrák-magyar bankrészvény	— — — 18.15
Magyar hitelbank részvény	— — — 750.25
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — — 652.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — — 660.—
20 frankos frankos (Napolendor)	— — — 19.12
Német birodalmi márka	— — — 117.77
London vista	— — — 240.67

A szűret megállapítása. A nagyváradai hegyközségi birtokosok választmánya által a f. évi rendes őszi közgyűlés megtartására határidőül 1907. évi szeptember hó 29 ik napjának d. e. 11 órája, a városház bizottsági termében tűzetett ki, mely közgyűlésre a t. birtokosságot azon értesítés mellett hívom meg, hogy a közgyűlés tárgyát a f. évi általános szűret idejének megállapítása fogja képezni. Kelt Nagyváradon a hegyközségi birtokosok választmányának 1907. évi szeptember hó 19-én tartott üléséből. *Bordé Ferenc*, s. k. választmányi jegyző.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Új részvénytársaság alakulása.

Vasárnap tartotta meg Nagyváradon alakuló közgyűlését az „Ó-Palotai kertészeti részvénytársaság”, melynek célja, hogy az „Ó-Palota pusztán ültetésre berendezett kertészetet létesítsen.

Az alakuló gyűlésen megjelentek Keszthelyi Zoltán, ifj. Jelinek Ferenc, Jelinek Géza, Nagy Márton, Papp Elemér, Tatár Zoltán, Tabéry Armin, Szeszics Elek, Korbély József, Ováry Sándor, Papanek Bódog, Nagy Sándor, Székely Sándor, Márkus Bernát, dr. Friedländer Sámuel, Klein Andor.

A közgyűlésen Keszthelyi Zoltán elnököt, ki is előadta, hogy a tervezett 100,000 kor. alaptőke kellő aláírás és kifizetés által biztosítva van, miről a közgyűlés meggyőződést szerezve az alapszabályokat megállapította és kimondta, hogy a részvénytársaság megalakul 100,000 kor. alaptőkével, mely 1,000 darab egyenként 100 kor. névértékű bemutatásra szóló részvényre oszlik.

Ezután megalakították a részvénytársaság szervezetét a következőképpen:

Igazgató: Keszthelyi Zoltán (elnök), Ováry Sándor, Moskovits Miksa és ifj. Jelinek Ferenc ügyvezető igazgató.

Felügyelők: Nagy Márton (elnök), Korbély József, Weingärtner Andor és Klein Andor. Jogtanácsos: dr. Friedländer Sámuel.

Igazgató-tanácsosok: Papp Elemér (elnök), Telegdy József, Balázsházy Iván, Tatár Zoltán, Tabéry Armin, Mann Ferenc, S. Nagy Sándor, Szeszics Elek, Jelinek Géza, Székely Sándor, Kemény Béla és Márkus Bernát.

Ezzel a gyűlés véget ért.

PÁL SÁNDOR

épület-, portál-, diszmű- és butor asztalos mester.

Rákóczi-ut 10 és Szaniszló-u. 2 sz. Stern palotában.

Elfogadok minden ezen szakmába vágó munkákat úgy mint épületek, portálok, üzletek, gyógyszerterek berendezését a legkitünőbb szaktudással, ugyszintén átalakításokat és butorok javítását fenyeztetését igen szolid árak mellett hivatkozom városunk intelligenciájának több elismerő nyilatkozatára ezért is kérem a nagyérdemű közönséget, hogy bizalommal felkeresni kegyeskedjenek egy levelező lap általi meghívásra bár hol megjelenek és költségvetéssel díjtalanul szolgálak.

Kiváló tisztelettel

Pál Sándor,
speciális szakiparos.

Hirdetések
felvételnek
a lap kiadóhivatalában.

1301907. e. h. szám.

Feladási hirdetés.

A nagyváradai laj. szert. püspökség tulajdonát képező alább megnevezett erdőterületek f. évi október hó 21 délelőtt 10 órakor Nagyváradon a püspökségi jószágigazgatóság hivatalos helyiségében zárt írásbeli versenytárgyalás útján a következő faanyagok adatnak el:

1. A nagyváradai erdőgazdálkodás Somogy-uzsopai erdejéből 478 drb. 435 köbméter tölgy mûfa és a favégekből kikerülő mintegy 56 köbméter tűzifa.

2. A tenkei erdőgazdálkodás szelestyesszaldobágyi erdejéből 8456 drb 3204 köbméter tölgy mûfa és a favégekből kikerülő mintegy 500 köbméter tűzifa.

3. A tenkei erdőgazdálkodás rippai erdejéből 1173 drb. 410 köbméter tölgy mûfa és ezek ágaiából kikerülő mintegy 200 köbméter tűzifa.

4. Az ágrisi erdőgazdálkodás borzesdi erdejéből 14558 drb. 3732 köbméter vékony tölgy mûfa és a favégekből kikerülő mintegy 1600 köbméter tűzifa.

5. Az ágrisi erdőgazdálkodás ágrisi tyeus nevű erdejéből 846 drb 325 köbméter tölgy mûfa és a favégekből kikerülő mintegy 100 köbméter tűzifa.

6. Az ökrösi erdőgazdálkodás ökrösi erdejéből (Grucz) 6515 drb. 2449 köbméter tölgy mûfa és a favégekből kikerülő mintegy 900 köbméter tűzifa.

7. Az ökrösi erdőgazdálkodás nagy-marosai erdejéből 7153 drb. 2408 köbméter tölgy mûfa és a favégekből kikerülő mintegy 1200 köbméter tűzifa.

8. A vaskóhi erdőgazdálkodás felső-verzari erdejéből 1491 drb. 2251 köbméter tölgy mûfa és a 26.4 kat. hold verzari, valamint a kimpai 12.5 kat. hold vágásterületen lévő mintegy 4036 köbméter vegyes tűzifa.

Ajánlatok a beígért összeg után 10 százalék bántépénzzel ellátva a nagyváradai l. sz. püspökség jószágigazgatóságához küldendők, a hol azok f. évi október 21. délelőtt 10 óráig átvételnek.

A beérkezett ajánlatok közül az uradalom tetszése szerint szabadon választ, a mennyiben pedig az ajánlatok megfelelőknek nem találhatók, jogosult az uradalom a versenytárgyalást egészen vagy részben semmisnek kijelenteni és az értékesítés iránt szabadon rendelkezni.

Az eladási részletes feltételek Nagyváradon az uradalmi erdőhivatalnál és az illető erdőgazdálkodásoknál megtekinthetők.

Nagyvárad, 1907. szeptember hó 21.

Nagyváradai l. sz. püspökség
jószágigazgatósága.

Eladó házak.

Csengeri-utcán két küionálló új épület 4—4 szobával és megfelelő mellékkel.

Értekezhetni: Madarász és Flonta építőknél Peregcs-u. 30 Telefon 330.

Hirdetés.

A Nagyváradai Hitelbank Részvénytársaság 1907. szeptember hó 22-én tartott rendkívüli közgyűlése elhatározta, hogy a társaság részvénytőkéjét 1168 darab új 150 kor n. é. részvény kibocsátása által 225000 koronára

400.200, azaz Négyszázezerkét-száz koronára

emeli fel.

Ezen új 1168 darab részvény kibocsátása a következő feltételek mellett történik: u. m.

1. A régi részvényesek elővételi joggal bírnak mindegy négy régi részvény után három új részvényre.

2. Az új kibocsátású részvények 150 kor. névértékben bocsátatnak ki.

3. Részvényenkint 2 kor. 64 fillér fizetendő bélyeg és kiállítási díj címén.

4. Az igazgatóságnak jogában áll a régi részvényesek által át nem vett részvényeket szabadkézből 150 kor. kibocsátási árban elhelyezni.

5. Az elővételi jog gyakorlásának, valamint a szabadkézből eladásra kerülő részvények előjegyzésének határideje 1907. október hó 20.

Ezen határidőben a régi és új részvényesek tartoznak:

részvény jegyzése alkalmával darabonként és kikiáltási díj fejében 52 kor. 64 fillért, 1907. november hó 20-ig 50 k. — fillért, 1907. december hó 15-ig 50 kor. — fillért az intézet pénztáránál készpénzben kifizetni, mely összegek után a befizetés napjától 1907. december hó 31-ig 5 százalék tértittek meg.

Az új részvényesek 1908. január hó 1-től kezdve az üzleti haszonban részesülnek.

A befizetésekről ideiglenes igazolványok adatnak.

Az új részvény kibocsátási művelet befejeztével az alaptőkét képviselő részvények összetétel útján darabszámban és névértékben akkép változtatnak meg, hogy minden két drb. 150—150 kor.-ról szóló részvény egy drb. 300 kor. névértékű új részvennyel cseréltetik ki, úgy hogy azután a 490200 kor. alaptőkét 1334 drb. egyenként 300 koronával teljesen befizetett s névre szóló részvény képviseli.

A késedelmes befizetőkre az alapszabályok 2-ik §-a nyer alkalmazást.

Nagyvárad, 1907. szeptember 23-án.

Nagyváradai Hitelbank Részvénytársaság
igazgatósága

Nagyváradai középiskolai internátus.

Polgári iskolai magánvizsgálatokra előkészítő tanfolyam.

Több oldalról érkezett felszólításra elhatároztam, hogy internátusomban a polgári iskolai magánvizsgálatokra előkészítő tanfolyamot nyitok, melyben az oktatást középiskolai szaktanárok fogják végezni.

A tanfolyam az esti órákban fog megtartatni.

A tanfolyam tartama: három hónap.

Jelentkezni lehet e hó 20-ig d. u. 2—5 óráig.

Nagyváradon Tisza Kálmán-tér 9. a középiskolai internátusban.

Nagyvárad, 1907. szeptember hó 8.

Dénes Pál,

d23. 1—3.

a nagyváradai középisk. internátus igazgatója.

Nem kell kékkő, Garantált Vetőmagcsáva — készen, poralakban kapható

Mezey János és Társa

fűszer- és csemege-kereskedése

Nagyvárad, Szent-László-tér.

Az őszi idény közeledtével, dúsán elláttuk üzletünket a legjobb **fűszer- és csemege-árakkal**, minélfogva téli bevásárlásokra üzletünk a legalkalmasabb.

A legolcsóbb bevásárlási forrás, pontos és figyelmes kiszolgálás mellett

Bornymó zsákok minden nagyságban.

Tisztelettel

Mezey János és Társa,

Telephon szm 249.

NAGYVÁRAD, Takarékpénztári épület.

Legfinomabb salonné petróleum 1 liter 16 kr.

Urmós ágyhoz szükséges anyagok.

Naponta friss tea-vaj egynegyedkilo 33 kr.

A jelen tanévre szükséges

ÖSSZES

tankönyvek

valamint mindennemű

tan- és írószerek

kaphatók

Sebő Imre

könyv- és papírkereskedésében

Rákóczi-ut, Oláry-ház.